

Artyk Jallynyň artykmaçlygy

Category: Ertekiler, Goşgular, Kitapcy, Söhbetdeşlik, Sözler, Teatr we kino sungaty

написано kitapcy | 22 января, 2025

Artyk Jallynyň artykmaçlygy ARTYK JALLYNYŇ ARTYKMAÇLYGY

■ ýa-da meşhur artist bilen iñ soňky söhbetdeşlik

Žurnalıst Öre Daşgynowyň tanymal döredijilik işgärleri bilen söhbetli makalalar toplumy bar. Ol Türkmenistanyň halk artisti, belli kinoaktýor Artyk Jallyýew bilen hem söhbetdeş bolup, ençeme sowallar bilen yüz tutupdy. Ýöne bu gyzykly söhbetdeşlik entek metbugatda çap bolmanka, Artyk Jallyýew dünýäden ötdi. Ol türkmen teatr we kino sungatynda özbuluşly yz galdyran Artyk Jallyýew bilen bolan iñ soňky söhbetdeşlik bolupdy. Bu söhbetdeşlik meşhur artistiň durmuş ýoluny, döredijilik dünýäsini we ömrüniň iñ soňky günlerini göz öňümüzde janlandyrýar.

www.kitapcy.ga saýty hem meşhur türkmen artisti Artyk Jallyýew ýagşylykda ýatlap, onuň bilen bolan iñ soňky söhbetdeşligi okyjylaryna hödürleýär.

* * *

Ö.D.: – Artyk Jallyýewiç, ýüzüňize öwýändir öýtmäň, siziň adyňyz Artyk, köp-köp artistlerden siz, doğrudanam, artyk. Siz diňe türkmeniň däl, eýsem tutuş Merkezi Aziýanyň kino artistine öwrüldiňiz. Mahlasy, siz öz ömrüňizde ata-eneleriňiziň dakan şol adyny doly ödediňiz, tüweleme.

A.J.: – He-he-he. Bä!

– «Garaşsyzlyk bize näme berdi?» diýsem, ol telim gezek gaýtalanan sowal boljal. Ýöne şol jümleden el üzen bolmaz. Onsoňam, ýurdumyzyň Garaşsyzlygy sebäpli biz, ynha, ikimiz arkaýyn, öz ygtyýarly, isleýsimizçe gürleşip otyrys. Şeýle hem siziň artist hökmünde, köp halklaryň sungat wekilleri bilen

işleşen adam hökmünde bu barada öz garaýşyňz bardyr?!

– Hawa, şol sözden el üzmeli bolmasyn. Ine, gel öz durmuşyndan mysal alaýyn. Sowet döwründe daga gidip, ýandak ýatyryp, ejemiz, atamyz hut şonuň bilen peç gyzdyrdardy. Ýa-da tezek ýakardyk. Bular meniň öz başymdan geçen zatlar. Indi, Hudaýa şükür, haýsy öye baryp, burmany towlasaň, güwläp duran gaz. Öz baýlygymyz indi özümize nesip edip ýör. Görüp otursak, biz öñem juda baý ekenik. Emma şu mahala çenli biz öz türkmen topragymyzyň şeýle baýlygyny bilmeyän ekenik. Indi gör, öz gazymyz, nebitimiz paglap dur. Çölümüzde goýun-guzymyz otlaşyp ýör. Dogrymy aýtsam, öñler gupba dakynyp, keteni köýnek geýmäge, aýal-gyzlarymyz zar boldy. Indi dagyn köcä çykyp, gelin-gyzlarymyzy bir synlap gör, haýsysynda pombarhat köýnek ýada beýleki gymmat bahaly eşik ýok? Hemmesi ýaňy dogam Gün ýaly lowurdaşyp barýarlar. Iň bärkisi, öñler ata-baba musulmançylykda edilýän sünnet toýy, galpak toýy, pygamber ýaş toýy, gurbanlyk diýyä... hemmesinden mahrum bolduk. Emma hazır uçmahda ýasaýas. Köneki ata-babalarymyzyň gürrüň berýän ertekileriniň döwri indi geldi.

Görogly kyrk ýigidi bilen azat, özbaşyna Garaşsyz döwlet gurjak bolup, Magtymguly ençe ýyllap agzymyzy birikdirjek bolup, näçe jan çekdi?! Hudaýa şükür, garaşsyz ýurt bolduk. Şundan uly bagt barmy? Ine, daş-toweregiňize seredip görün, asudalyk, abadanlyk. Arkaýyn işleşip ýörüs. Parahatçylykdan ýokary bagt barmy? Onsoň, ine, nirede gören zadymyz, nirä ätleseň şayollar, demir ýollar, ajaýyp köşkler, zawod-fabrikler, haşamly metjitler, binalar. Hemmesem öz islegimiz, erkimiz bilen bolýan zatlar. Haçan gören zady türkmeniň, bir ýarym million tonna galla almak? Haçan gören zadymyz bir ýarym milliona golaýladyp pagta almak. Bu zatlar şu günümüz, geljekki neslimiz üçin, halkymyz üçin edilýän zatlar. Hudaýa şükür, indi Aşgabady, Türkmenistany, Baýdagymyzy dünýän hemme ýerinde tanaýarlar. Biziň buýsanjymyz, mertebämiz, gör, nähili beýige galdy. Garaşsyzlygyň beren bagtyny sanap tükeder ýalymy?

- Indi Artyk aga, özüñize geçeli. Ýylyňyz näme?
- Meň ýylym goýun. «Ýylym näme?» diýsem, ejem, «Erik bişende bolupdyň, oglum!» diýýär. «Erik her ýyl bişýär-dä, haýsy ýyl?» diýsem, «Açlyk ýyly» diýerdi. Indi hasaplap otursam, ýylym goýun, 1932-nji ýyl bolýar.
- Doglan ýeriňizem aýdaýsaňyz?!
- Doglan ýerim – Bagyr-Daşgalada. Aslymyz Ýasmansalykdan, ejemem-kakamam daýhan maşgalasyndan. Ikisem bakyýete ýaňyrak gitdiler. Biri 85, beýlekisi 75 ýaşap dünýäden ötdüler. Ömürlerinde kolhozçı bolup işlediler.
- Maşgala durmuşyňyz?
- Maşgala ýagdaýym şeýle: aýalym bar – Wera. İki gyzym, bir oglum bar. Bäş-alty agtygym, çowlugymam bar.
- Tüweleme. Maşgalaňyzda öz käriňizi dowam etdirýän barmy?
- «Ata kesbi oglan halal» diýýärler. Men şü artistlige çagalarymyň hiçsinem iberjek däldim. Näme diýeňde, gowy artist, gowy režissýor bolmak juda kyn zat. Ortalyk bolmak nämä gerek? Soň üçin oňa özümiň hiç hili islegim ýokdy. Ýöne oglum uniwersitetiň 3-nji kursunuň taşlap, menden soraman, Moskwa gidip okap geldi. Indi 2-3 sany kino etdi. Kinosyny görüp gaty guwanýan, dogrudanam, şol nakyla mynasyp boljak.
- Hawa, ogluňyz Saparmuhamed Jallyýew indi kino sungatynda özünü görkezip başlady. Tüweleme! Maşgalaňyz bilen bagly bir sorag: Öýüňizde kim hojaýyn?
- Hojaýyn gelnejeňiz (hezil edip gülýär). Hojaýyn ol, nahar bişirýär, çörek bişirýär. Hojaýyn bolmasa, öý boş. Galan işleri özüm alyp barýan, hojaýynçylygy oňa berdim. Soňabaka hasam şeýle (gülýär).
- Artyk aga, şu ýerde bir sorag gelip çykýar. Size, ana, kinostudiýada «Kino hanlarynyň kerwenbaşsy» diýen portretem

ýasapdyrlar. Özüňiz-ä kino artistleriniň hany, öýde-de hanlygy aňsatjak gelnejeme beräýipsiň-ow?

– Şeýle bir ýagdaýlar bolýa. Ine, «Şükür bagşyda», başga-da köp kinoda han roluny oýnaýan. Bol-bol, Artyk Jally bol, kino guitarýança. Eliňem ýuwup durlar, naharam gelip dur. Obrazdan çykmaly däl. Aşagyň halyly, kaşaň eşikli, diňe han bolup oturmaly. «Şükür bagşyda-ha» birbada iki han bolmaly. Ýone munuň soňunyň emmajygy bar. Kino gutaryp, öýe gelýän welin, 3-4 aý şol obrazda gidýäň-dä. Gyşaryp ýatyrsyň öýde, «Hojaýyn, hany bir çay gaýnat» diýseň, «Näme öz eliň ýokmy, goýaý kitiri» diýýä weli, «bä, kino gutaran eken-ow» diýip, şonda bilip galáň (gülýär).

– Ýogsam, öýde-de han bolasyňyz gelýärmi?

– Bolasym gelýär weli, bolduranoklar...

– Siziň halypaňyz?

– Meniň esasy halypam öz kakamdy. Jally aga diýseler, bu töwerekde hemme ony tanardy. Bagyryň, Gökjäň, Ýasmanyň ilate ony gowy bilerdi. Ol ertekiçidi. Hudaýýoly, toý-tomgy bolanda, hökman kakamy äkiderdiler. Gün ýaşandan, tä, Gün dogýança, ony diňläp, adamlar agzyna bakar oturardylar. Köne gürrünlere ökdedi. Indi pikir edýän, meniň artistlik ukybym kakamdan gaýdýan ekeni. Aty gowy münerdi. Özem ömründe eline pil alyp, işlän adam däldi. Elmydama dagda awçydy, garawuldy. Tutuş ömrünü dagda, düzde geçiren adamdy, hakyky awçydy. 85 ýaşap, görgüli, ýogaldy.

– Siziň şägirdiňiz?

– Ak ýürekden ynanýanym, bir-ä şägirdim Aman Ödäýewe, geljegi bar, ikinjem şu wagt meni juda begendirýän bir artist bar, Muhammet Bekiyew diýilýän. Ýene Kerim Annanow, Çary İşanguly bar, geljekleri uly. Şeýle şägirtler barka, özümi juda bagtky saýýaryn. Bular gaýtalanmasyz rollary oýnaýarlar.

- Mekdep partasyndan kim bolmagy kalbyñyzda beslediňiz?
- Dogrusyny aýtsam, meniň artist bolmak eger-eger kúyümde-de ýokdy. Bar pikirim, otly ýolda sürüji-maşinist bolmakdy. Aşgabatda tehnikum bardy, demir ýol ugrundan, ekzamen tabşyrdym, mundanam ýkyldym. Indi näme etjegimi bilemok. Demir ýol uçilişesi bar, hol piwo zawodyň ýanynda. Soňa girjek boldum, mundan-da matematikadan ekzamen tabşyrmaly diýdiler, onsoň oňa-da barmadym. Soň: «Indi nirä gitmeli?» diýip gelýärkäm, bir tanşym: «Artyk, Daşkentden teatral institutyna okuwa girizmek üçin mugallymlar gelipdirler, seni gördükleri alarlar» diýdi. Aý, bir ýere girsek yrza bizem, bardym. Daşkentden gelen bir professor eken, görüdi-de: «Sen, tüýs artistlik üçin doglan, sen tüýs obraz döredip biljek» diýdi. Aý, gel, bir ýyl, ýarym ýyl synanyp göräýeli – diýdim. Onsoň Daşkende äkitdiler. Aý, bir ýyl okap başga instituta girerin – diýip gidiberdim. Ata-eneme-de aýdamok, artistlige gidýän diýip. Bardym welin, hemme ýone «Aý, sen talantly, boýuň-syratyň gowy, ussatlygyň bar» diýip öwüberdiler. Onsoň garaz, şeýdip 1951-nji ýylда-da gutaryp gaýtdym. Indi häzir, şu ýaşymda «Artyk Jally, kim boljak?» diýseler, doğrudanam «Artist boljak» diýerdim.
- Siz belli kino aktýory hökmünde Türkmenistanyň kino sungaty barada nämeler aýdyp biljek?
- Dogrusyny aýtsaň, türkmen kino sungaty döräli bări uly işleri bitirdi. Ýone, olaryň köpüsi Sowet döwri üçindi. Ol döwür bolsa hakykaty ýoýup görkezmegi talap edýärdi. Şeýle-de edildi. Her niçik-de bolsa, türkmen kino sungatynyň hamyrmaýasyny döreden ussatlarymyzy inkär edip bolmaz. Olar kimler? Alty Garlyýew, Durdy Sapar, Gulluk Hoja, Gulkişi Gulmyrat, Mälikguly Kepban, Hajy Annamämmet, Hommat Müllük, Muhammet Çerkez, Baba Annan... başga-da birtopar ussatlar bar. Şolar türkmen kino sungatynyň ilkinji kerpijini goýan adamlar, arman, şu günüki Garaşszlyk döwrümüzde hem ýaşan bolsadylar, onda olar täzeden dem alyp, has-da ajaýyp rollary dörederdiler. Arman, olar ýok. Şol kino sungatlarymyzyň

ägirtleri hakynda kitapçalar ýazysa kem däl. Indi biz kino artistleri olaryň arzuw edip ýetibilmeydik, döredip bilmeydik zatlaryny döretmeli. Häzir bize Garaşszlygymyzy wasp edýän, azat, erkin, bitarap döwletimiziň gülläp ösýän durmuşyny görkezýän kinolar gerek. Türkmeniň beýik taryhy bar. Beýik şahsyyetleri bolupdyr. Ana, şolaryň obrazlaryny görkezýän, ýokary hilli kinolar gerek.

– Birinji gezek haýsy kinoda oýnadyňyz, ilkinji döreden obrazyňyz?

– Men birinji gezek Alty Garlyýewiň «Aýna» kinofilmindede Hojamýň rolunu oýnadym.

– Jemi näçe filmde oýnadyňyz?

– Hemmesini hasaplasaň, 200-den gowrak filmlerde oýnadym. Şolaryň 20-si Özbegistanda, 15-den gowragy Täjigistanda, 5-6-sy Gyrgyzystanda, ýene-de Azerbaýjanda, Belorusda, galanlary öz Türkmenistanymyzda. Gazaklaryňam 5-6 kinofilmindede oýnadym. Ilki olaryň Aşymow diýip, bir režissýory çakylyk iberipdir. Bardym. «Bäý, diýdim. Özbekde, tatarda, täjikde oýnabam ýörün welin, gazaga sypatam gerek, men gazaga meñzämog-a» diýsemn ýaňky režissýor: «Žok, Artyk aga, meñzederis, senden gazak ýasaýmen» diýdi. Onson onuň görkezmesi bilen iki gözümiň gapdalyndan plastyr bilen ýelmäp, ýokaryk çekdirdiler, gözlerimiň gabaklary sozulyp gitdi. Soňra sakalam geýdirdiler welin, aýnada görsem, özümi özüm tanamok, doğrudanam, gazak bolaýypdyryn. (Gülüşýärис). Olaryň bir kinosynda Garahan diýip bir gahrymany bar, şonuň obrazyny oýnap gaýtdym şo gezek.

– Ýaramaz häsiýetli rollarda oýnalanda, tomaşaýda şoňa bolan gahar-gazap döreýär. Siz bolsa, köplenç, şeýle rollarda oýnamak bilen halka özüňizi ýigrenendirin öýdeňzokmy?

– He-he-he. Köp ýerde maňa şu soragy berýärler. Bir gezek Baba Annan ikimiz Köneürgençde köpcülük bilen duşuşdyk. Biri turup: «Näme üçin Baba Annanow hemiše gowy rolda, Artyk Jallyýew bolsa, mydama ýaramaz adamyň rolunda çykyş edýär?» diýdi.

Hemmämizem gülüsdik. Dogrudanam, şeýle. Artistleriň köpüsi gowy häsiýetli rollary ýerine ýetirýärler. Ýaramaz häsiýetli obrazy ýerine ýetirýänler seýrek bolýar, oňa özboluşly sypatlar gerek.

Ine, «Aýna» kinosynda guýy zäherlenýär, mallar gyrylýar. Onam menden görýärler. Bu kinony Tejende görüp otyrkak, gapdalymda oturan ýaşuly meniň obrazyma agzyndan gelenini diýdi. Hydyr Derýaýewiň adybır romany esasynda döredilen «Ykbal» kinosynda hem meniň oýnaýn rolum Halnazar baý atylanda, ok telpege degip, pypylyp gidýär. Yzymda kino görüp oturan biri: «Sah, telpekden däl, maňlaýdan atmaly eken!» diýip gygyrýar. Öňler, dogrymy aýtsam, ilki düşen kinolarymda bırhili bolardym, özüme sögülýän ýaly. Indi weli, begenýän. Eger-de men rolumy gowy oýnamadyk bolsam, meniň obrazymy köpcülik beýle ýazgarmazdy.

– Birnäçe kinolarda at çapyşyp, böküp-münüp düşýärsiňiz. Arasynda atdan tüwdürilip gidýän ýeriňiz bar. Şol özüňiz-maý, Artyk aga?

– Eýsem näme? At çapýanam, böküp-münüp düşýänem özüm. «Laçyn» ýaly kinofilmlerde atdan agdarylýanam özüm. Men şunça kinoda oýnadym, emma ne özbekde, ne täjikde, ne beýleki ýerlerde at bilen iş salşylanda, öz ýerimi kaskadýora beremok. Ýagny, kinoda howply, çylşyrymly epizodlar surata düşürlilende, artistiň ornuna, şol ugurdan taýýarlykly, sportsmen oýnaýar, şoňa kaskadýor diýilýär.

– Diýmek, siz sporty hasam gowy görýärsiňiz-dä?

– Hawa. At çapyşygy hem sport ahyry. Meniň özüm bolsa, ýaşlykdan atçapar. At çapmagy, böküp-münüp düşmegini gowy görýärdim. Sportuň ýene bir görnüşini, fehtowaniýa bilen iş salışmagy, ýagny, gylyçlaşmagy hasam halaýardym. Okaýan döwrümüzde sport zala girsem, elimden gylyç düşmezdi.

– 200-den gowrak dürli obrazy döredip, kinoda oýnamak az-kuş zat däl. Indi şol rollaryň içinde özüñiziň iň gowy görýän obrazyňyz haýsy?

– Aslynda, döreden obrazlaryňam edil öz çagalaryň ýaly bolýar. Olaryň hemmesini gowy görýärsiň. Şeýle-de şolaryň içinde özüne has mähirligesi-de bolýar. 200-den gowrak döreden rollarymyň içinde 50 çemesini juda gowy görýän. Olaryň içindenem saýlamaly bolsa, «On ädim gündogara tarap», «Öz obamyň adamlary» kinolaryndaky hem özbekleriň goýan «Şok» atly kinosyndaky döreden obrazlarymy tüýs ýüreginden gowy görýärin. Ýöne meniň özüme has golaý oýnan rolum «Şükür bagşydaky» Çapyk han, onsoňam Mämmetýar han. Şonda men tüýs özümi oýnadym.

– Yaňy sözüñizde «has mähirligesi» diýdiňiz. Näme olaryň «mähirsizem» bolýarmy? Bä-ä, nämüçin beýle bolýar. Şol kinolaryň senarisini halaňzokmy? Ya başga sebäpleri barmy? Ýürege jüňk bolmadyk zady oýnamak – islemeýän naharyň iýen ýalyrak bolmaýarmy ol?

– Öre Daşgyn, seniň bilen şeýle iç döküşip gürrüň edip otyrys, indi saňa aýdaýaýyn, ýöne hemme ýerde gürrüň edip ýörme. Näme diýsene, käte şeýle bir rollary tabşyrýarlar. Ol rol saňa mynasyp däl, seniň içjek suwuň däl. Şol rol ýüregiňe ýakyn bolmaly. Režissýor seniň öz häsiýetiňe golaý roly saýlap bermegi başarmaly. Ýagny, sen şol roly oýnaňda, gül bolup açylmaly. Rol seni, sen roly açmaly. Ine, dogrusyny aýdaýaýyn, «Küştçi» («Grossmeýsyer») atly komediýada Jeren Durdyýewa bilen «söýşüp» oýnaýaryn. Tüýdüğem çalýan. Jeren juda gowy aktrisa, gül ýaly oýnaýar, oňa hiç hili söz ýok. Kinonyň senarisem gowy. Millet kinony görüp, çapak çalyp gülýär. Şonda oýnan rolumy göwnüm ýetmänen duranok, ýöne ol maňa laýyk däl, şol rol meniňki däl. Başga-da käbir rollarda şeýle. Ýogsam, senarisini okap, öz roluň öwrenýärkäňem, şol roluň özüňki däldigini bilyärsiň. Emma režissýor ýörite bellänsoň, işsiz ýatmaýyn diýip oýnalayýar. Rol alman ýörseňem, olam gowy zat däl. Şeýdip oýnalsa-da oýnalgae weli, «Şükür bagşydaky», «Öz obamym adamlary», «On ädim gündogara tarap», «Laçyn» kinolaryndaky ýaly öz häsiýetiňe golaý, düýpli rollar bolsa, ana, şolarda oýnasaň. «Küştçi» ýene gowy, emma oýnanyma juda ökünýän rolum-da bar.

– Ýogsa-da siz dünýä meşhur bolan «Şükür bagşy» kinosynda-da oýnapdyňyz. Ol – türkmen sazyny belende göterýär. Iň esasy-da gapma-garşylyklary parahatçylyk ýoly, sungatyň üsti bilen çözmeği ündeýär. Şu ideýa hut şu günlerem bütin dünýäde derwaýys, möhüm meseleleriň biri. Size şol kinoda birbada iki rol ýerine ýetirmek kyn düşmedimi?

– Dogry, juda kyn boldy. Bir filmde men-men diýen 2 hanyň rolunuň ýerine ýetirmek ýeňil däl eken. Şu ýerde bir aýratynlygy nygtasym gelýär. Olaryň ikisi-de han bolsa-da, hersiniň öz häsiýeti, öz aýratynlygy bar. Bir obrazdan başga bir obraza geçmek – ine, şu çylşyrymly zat. Ahmal bolsaň, iki obrazda meňzeşlik gitmegi mümkün. Yöne režissýoryň töwekgelçiliği, ýitiliği netijesinde şu dürli häsiýetdäki han obrazlaryň ikisine-de abraý bilen hötde gelmek başartdy.

– Häzir kinodaky häsiýetler hakynda gürrüň çykdy welin, indi özüňize geçeli, Artyk aga! Siziň özüňizde gowy görýän we erbet görýän häsiýetleriňiz barmy?

– Bar. Meniň özümde erbet görýän häsiýetim – gyzmaçlygym bar. Nemeräk, gyşygrak söze-de birden gyzyberýän. Erbet görýän şol häsiýetimi. Ine, gürleşip otyrkak, biri bolgusyz gürrüň etse, durubilemok, derrew magadyna ýetjek bolýan. Ýogsam, näme işiň bar, otur-da giňlige salyp welin, bolanok. Şu häsiýetimi näçe ýyl bări özümden aýyrjak bolýan, emma...

Halaýan häsiýetim gowy görýän ýoldaşlarym bilen çagyńda degşip-gülşüp oturmak. Maňa uly bolsun, kiçi bolsun, parhy ýok, üm alyşýan adamlarym bilen dil tapyp, gülşüp oturmagy başarıyan.

– Öz şöhratyňza guwanýarmysyňyz?

– Il içinde bolanymyzda, «Hanha, Artyk Jally!» diýip barmak çommaldýarlar. Ol – kinoň şöhraty. Öz şöhratyma däl-de, kinomyň şöhratyna guwanýan. Öz oýnan rollarymyň şöhratyna guwanýan. Bir ýerde «Aşyr», ýene bir ýerde «Çapyk han», ýa-da «Mämmetýar han» diýýärler. Öz adymy tutýan gaty az. Şol

kinolary halk ýadynda saklasa, ine, şol guwandyryar.

– Artyk aga, siz geçirimlilik etmäge ukyplymy?

– Gaty ukyply. Düýn biri bilen gygyryssamam, bu gün gelip, «Bäý, şeýle bolaýdy-ow» diýse, men derrew gujaklaşýan onuň bilen. Men birinden kine saklap, içimi çisirip ýören adam däl.

– Artyk aga, ýene-de hemmä berýän bir soragymyz bar. Söýgi näme? Oňa garaýsyñyz nähili?

– Gowý sorag. Söýgem hil-hil bolýar. Käsi nahar iýmegi söýyär. Käsi daglara seýil etmegi, käsi surat çekmegi söýyär. Biri jay salmagy söýyär. Söýginiň gowusy, zenana bolan söýgi! Men juda söýyän adam. Ha-ha-ha!

– Kimler bilen söýüşdiňiz? Şonam aýdyp beräýseňiz.

– İçimi dökdürjeg-ow sen. Gaty köp zenan bilen söýüşdim... kinoda.

– Diňe kinodamy?

– Diňe kinoda. Men durmuşda hem söýüşdimem, söýgime-de ýetdim. Aýalym – Wera gelnejeň, şonuň bilen söýşenimi özüme uly bagt bilyärin. Şu güne çenlem ony söýyän. Meniň şu derejä ýetmegime-de ol sebäp boldy.

– Kino sungaty ýazyjylar bilen gös-göni bagly bolup durýar. Siziň gowý görýän ýazyjylarynyz?

– Kerim Gurbannepesow. Ol ýüregimde ýer alan adam. Özünem gowý görýän, goşgularynam. Onuň bilen kän gatnaşdym, kän tirkeşdim. Ol bir şahandaz, ýok ýerden gülki tapýan adamdy.

– Eserlerini gowý görüp, tirkeşen ýazyjy-şahyrlarynyzdan başga-da barmy?

– Bar. Gurbannazar Ezizow, Abdylla Myradow dagy. Olar bilen ençe wagt duz-emek bolduk. Ýazýan zatlaryny Bagyra, öýümize gelip okaşardylar. Gurbannazar bilen-ä köp zatda ýürekdeş.

Ýene bir zat: onuňam gözü gökdi, meniňem.

- Irdən turanyňyzda, maşk edýärmisiňiz?
- Meniň maşkym pil bilen ýer agdarmak. Her gün ir bilen sagat 6-larda turup, 50 metr çemesi ýer agdarsam, hezil edip maşk etdigim şol.

Oraz Akmämmediň bir spektakly bardy, men ony Daşoguz teatrynda režissýor bolup işleýärkäm goýupdym. Birini işden kowjak bolýarlar welin, «Hossaryma aýdaryn» diýýär. Ýone «Hossaryma aýdaryn» diýip ýörensoň, «How, munuň hossary kimkä? Birden uly adam bolaýmasyn» diýýärler. Oýnuň soñunda ahyry ýaňka ýalbarýarlar. «Hossaryň adyny bir aýtsana» diýip. Bi-dr egni pilli gelýä-de: «Ynha, meniň hossarym» diýýä. «Bu işden kowsaňyz, şundan-a kowmarsyňyz, ýer depmekden» diýýä. «Meniň hossarym – şu pil» diýýä. Meniň hossarynam – pil!

- Içiňiz gysýan wagty bolýarmy? Şonda näme edýärsiňiz?
- Ýene şol sözümi gaýtalaýan. İçim gyssa-da, kelläm agyrsa-da, begensemem ýer depýarin, pil bilen.
- Kurorta ýa-da deňiz boýuna dynç almaga gidýärmisiňiz?
- Bir kino, adatça 3-4 aýlap surata düşürilýär. Şondan soñ meniň kurortym – öz öýüm. Bagyram edil kurort ýaly ýer.
- Aýdym aýdýarmysyňyz?
- Baba Annan bilen bir ýere duşuşyga gitdik. Aýdymy ikimizem aýdamyzok. Bir Baba Annana «Aýna» aýdymyny aýdyp beriň» diýip haýış edýär. Olam: «Wah, men aýdym aýdamok-da» diýse, ol: «Wiý, kinoda aýtdyňyz-a» diýýär. Onsoň biz kinoda aýdymcynyň sesini berip emel edýänimizi düşündirdik. Käte hiňlensegem, il ýanynda aýdym aýdan adam däl.
- Onda hiňlenip beräyiň, Artyk aga!
- Ýok, ýok how (gülýär), hiňlen diýme maňa.

- Siz durmuşda nähili zatkara begenýärsiňiz?
- Bir kinony guitaranyňdan soň, ony halk bilen göreniňde, olaryň ýüreklerinden tursa, meniň üçin şondan uly begenç ýok. Artistiň iň uly begenji tomaşaçylaryň çapagy. Her kinodan soň, çapak çalynsa, şoňa her gezegem begenýän.
- Dünýäde iň gowy görýän pişäňiz, güýmenjäňiz?
- Ýene şol sözi aýdasym gelýär. Pil. Ýer depmek. Gülleri, baglary suwarmak. Agaçlary timarlamak.
- Gowy görýän naharyňyz?
- Ajyksam hemmesinem gowy görýän. Ýöne mäs naharyny, mäsewäni hasam halaýan. Gatyklap dagyn iýseň hezil-dä.
- Seniňçe, taryhda ýa-da eserlerde iň gowy, iň owadan zenan kim?
- Taryhyny beýlekini bilemok. Ýöne iň owadan zenan – öz gelnejeň! (Gülýär). Owadan zenan köpdür, ýone özüňki ýaly has owadan aýal hiç ýerde ýok!
- Gowy görýän reňkiňiz?
- Gowy görýän reňkim – keteniniň reňki. Gyzyl, gök reňkli keteni bolýar. Şu iksini garyp, alybýan ýaşyl reňki – keteniniň reňkini juda gowy görýärin.
- Gowy görýän gülüňiz?
- Bägülü gowy görýän. Men sähel howa maýyl bolsa, daşarda ýatýan. Şonda jibir-jibir edişip, bägüliň başynda ýarygije bir guşlar saýraşýar. Şeýle lezzet alýarsyň.
- Artyk aga, siziň howlyňyzda her hili owadan reňkli owadan bägüller gögerişip otyrlar. Şolary özüňiz ýetişdirdiňizmi ýa başga birine ekdirdiňizmi?
- Öz elim bilen ekdim. Gapdalyndaky miweli agaçlary-da,

dermanlyj ösümlilikleri-de özüm ýetişdirýän. Başga biri ekse, goý, ol dogan-garyndaşyň bolaýsyn, gadyry bolanok. Özüň ekip, idedip ýetişdirseň, onuň lezzeti-de aýry.

- Siz baýmy, Artyk aga?
- Elbetde. Ýüregim juda baý. Öýüm bar, oglum-gyzym bar, aýalym, agtygym bar. Janym sag, ilim rahat. Ine, meniň baýlygym!
- Eger üç dilegiňi bitirjek diýseler näme dilärsiňiz?
- «Ýene bir on-on oki ýyl ýaşamaga möhlet ber» diýip, uzak ýaş dilärdim. Şeýle-de ýene 2 sany filmde türkmeniň bellı şahsyyetleriniň rolunu oýnamagy we il-günüme döwlet-rysgal, abadançylygy dilärin.
- Öz çagalarynyza nähili wesýet edýärsiňiz?
- Düýpli sorag. Çagasyna «erbet bol» diýip, hiç bir ene-ata aýtmaz. Meniň wesýetim şeýle: adam bolmaly. Adamyň gadyryny bilmeli. Magtymgulynyň şu sözlerini aýdasym gelýär:
«Adam bolup adam gadryn bilmeyén,
Andan ki bir otlap ýören mal ýagşy».
- Häzirlikçe iň soňky sowal: Indi kinoda näme döretmek niýetinde?
- Saglygym gowy bolup dursa, «Türkmeniň ertekisi hakykata döndi» diýen ideaýany görkezýän kinony düşüresim gelýär. Häzir Kakow Oratzsähedor din barada bir kinony surata düşürip ýör. Şonda ak sakgally, ak eşikli ýaşuly aýdyjjynyň rolunu ýerine ýetirýarin. Tiz wagtdan ekrana çykmaly. Özbek doganlarymyzyň bir kinosyny oýnap gutardym, indi ýene bir kinosyna çagyryarlar. Buhara emirleri barada. Saglygym gowy bolsa, dogar aý Özbegistana gitmeli. Ýene-de täzeden bir eýranlylar bilen işleşmäge taýýarlanýas. Eýranly türkmenleriň durmuşy barada düýpli kino bolmaly. Şonda-da nesip bolsa, oýnamaly.

■ Jemleme ýerine

Men onuň bilen soňky gezek duşanymda, ol öñkülere garanda, ynjalyksyz göründi.

Pälwansypat ýaşuly hassahana gitmäge şaylanyp duran eken. Onuň ýüz-gözlerini içgin synladym. Eti-gany ýerinde. Gözleriniň röwşeni ýiti. Baş agyryp, baldyr szzlaman bolarmy? Özuniň aýtmagyna görä, ýürek birneme ynjalyk berenok. Beýle kişilere heý-de, ýürek ynjalyk berermi? Onuň küý-pikiri döretmek. Türkmeniň kino sungatynyň örüsini giňeltmek. Garaşszlygymyzyň artykmaçkyklaryny taryp etmek, özbaşdaklygymyzyň gadyryny bilmek. Ile ýagşylyk etjek bolsaň, il-günüň alkyşyny aljak bolsaň ýürege agram salynýar, kelle döwülýär. Siziň ýüregiňiz entek-entek sagat ýaly gürsüldesin dursun! Ençeme ýyllap bu topragyň üstünde arzuwlap ýeten Garaşszlygymyza guwanyp, hözirinu görüp, ajaýyp obrazlar döretmek nesip etsin, Artyk aga!

Söhbetdeş bolan: Öre DAŞGYNOW.

edebiyatwesungat_2000 Söhbetdeşlik